

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики та валеології

Освітня програма	Початкова освіта
Спеціальність	013 Початкова освіта
Галузь знань	01 Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

- 1.** Загальна інформація
- 2.** Анотація до курсу
- 3.** Мета та цілі курсу
- 4.** Результати навчання (компетентності)
- 5.** Організація навчання курсу
- 6.** Система оцінювання курсу
- 7.** Політика курсу
- 8.** Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики та валеології
Викладач (-і)	д.м.н., проф. Грицуляк Богдан Васильович
Контактний телефон викладача	066 386 4867
Е-mail викладача	kfa@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	90 год (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
Система знань з дисципліни «Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики та валеології» висвітлює роль органів нейрогуморальної регуляції, опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи, органів дихання, травлення, виділення та допомагає організувати оптимальний режим дня для учнів, а також забезпечує профілактику ряду захворювань дітей шкільного віку.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: Дати майбутнім педагогам знання про особливості будови і функції організму дитини, про основні патологічні процеси та генетичні причини їх розвитку з метою правильної гігієнічної організації навчально-виховного процесу в школі з тим, щоби зберегти здоров'я дітей, забезпечити гармонійний розвиток їх фізичних і психічних здібностей.</p> <p>Завдання: Допомогти студентам оволодіти теоретичними та практичними навичками щодо особливостей фізичного стану органів і систем дитячого організму, а також збереження здоров'я дітей в початковій школі.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - методологічні основи анатомії, фізіології і патології, їх значення в формуванні наукового світогляду; - загальні закономірності росту і розвитку організму дітей; - основи структурно-функціональної організації всіх органів і систем з елементами патології. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати отримані знання з анатомії при організації навчально-виховної роботи; - здійснювати диференційований підхід під час проведення навчально-виховних завдань в залежності від індивідуальних особливостей організму учнів; - на основі отриманих анатомічних знань вміти здійснювати долікарську допомогу при нещасних випадках і травмах. 	

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			16		
Практичні заняття			14		
Самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/вибірковий		
I-й семестр	013 Початкова освіта	I курс ОР «бакалавр»	вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовний модуль 1. Анатомія, фізіологія валеологія нервової, серцево-судинної, дихальної системи та опорно-рухового апарату.					
Лекція 1. Анатомія, фізіологія головного і спинного мозку. Вікові особливості відділів. Оболонки і шлуночки головного мозку. Циркуляція спинномозкової рідини. Кровопостачання головного і спинного мозку. Чутливі рухові провідні шляхи.	Лекція	[1,2,6,7, 16]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 2. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Загальні відомості про скелет. Класифікація кісток. Хімічний склад і фізичні властивості. Вікові особливості скелета. Загальні дані про м'язи, групи м'язів. Постава, види, виховання правильної постави.	Лекція	[1,2,3,4,7, 15]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 3. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Вікові особливості будови серця. Шари стінки. Будова і функція клапанів. Провідна система серця, його кровопостачання. Фази серцевих скорочень, серцевий цикл. Тони серця. Рефлекторні впливи на роботу серця.	Лекція	[2,5,10,11, 19]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу

Лекція 4. Анатомія і фізіологія органів дихання. Вікові особливості будови і функції порожнини носа, носоглотки, гортані, трахеї, бронхів, легень. Газообмін в легенях. Регуляція дихання. Поняття про мікроклімат.	Лекція	[1,3,8,9,13]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 1. Анатомія, фізіологія головного і спинного мозку. Будова кори головного мозку, локалізація функцій. Спинномозкова рідина. Шляхи циркуляції, значення. Оболонки головного і спинного мозку. Сегменти спинного мозку, рефлекторна дуга. Кровопостачання головного і спинного мозку. Провідні шляхи.	Практичне заняття	[1,2,6,7,16]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 2. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Вікові особливості скелета і м'язів. Суглоби і зв'язки. Постава, її види та виховання постави.	Практичне заняття	[1,2,3,4,7,15]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 3. Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи. Будова серця, його стінок і клапанів. Провідна система серця. Фази серцевих скорочень, серцевий цикл. Тони серця. Кровопостачання та іннервація серця.	Практичне заняття	[2,5,10,11,19]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 4. Анатомія і фізіологія органів дихання. Вікові особливості будови порожнини носа, гортані, трахеї, бронхів і легень. Газообмін в легенях. Типи дихання. Мікроклімат.	Практичне заняття	[1,3,8,9,13]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Змістовний модуль 2. Анатомія і фізіологія органів травлення, виділення, залоз внутрішньої секреції, органів чуття.					
Лекція 5. Особливості	Лекція	[1,2,4,12]	Опрацю-	0	Згідно

будови і функції органів травлення. Значення травлення. Травлення в порожнині рота. Будова і функція зубів. Зміна зубів. Будова і функція глотки, стравоходу, шлунка, тонкої і товстої кишки. Будова і функція печінки та підшлункової залози.			вання лекції, 2 год		розкладу
Лекція 6. Анатомія і фізіологія органів виділення. Загальні дані про органи виділення. Будова і функціонування нирок. Механізм сечоутворення. Кількість і склад сечі. Нічне нетримання сечі у дітей, його профілактика.	Лекція	[1,2,6,14]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 7. Анатомія і фізіологія залоз внутрішньої секреції. Будова і функція гіпофізу. Вплив його гормонів на ріст і розвиток дитини. Щитовидна залоза, вплив її гормонів на організм. Наднирникові залози, значення їх гормонів. Статеві залози, вплив їх гормонів на ріст і розвиток дитини.	Лекція	[1,6,11,12]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Лекція 8. Будова і фізіологія органів зору. Загальні дані про аналізатори. Його оболонки і ядро. Акомодація, рефракція ока. Гострота зору. Світлосприймаючий апарат ока. Кольоровий зір. Допоміжний і захисний апарат ока. Гігієна зору.	Лекція	[2,3,7,17,20]	Опрацювання лекції, 2 год	0	Згідно розкладу
Тема 5. Особливості будови і функції органів травлення. Значення травлення. Травлення в порожнині рота. Будова і функція зубів. Зміна зубів. Будова і функція слинних залоз. Будова і	Практичне заняття	[1,2,4,12]	2 год	1-5	Згідно розкладу

функція глотки, стравоходу, шлунка, тонкої і товстої кишки. Будова і функція печінки та підшлункової залози.					
Тема 6. Анатомія і фізіологія органів виділення. Загальні дані про органи виділення. Будова і функція нирок. Механізм сечоутворення. Кількість і склад сечі. Органи виведення сечі. Нічне нетримання сечі у дітей, його профілактика.	Практичне заняття	[1,2,6,14,16]	2 год	1-5	Згідно розкладу
Тема 7. Анатомія і фізіологія залоз внутрішньої секреції. Будова і функція гіпофізу. Вплив його гормонів на ріст і розвиток дитини. Щитовидна залоза, вплив її гормонів на організм. Наднирникові залози, значення їх гормонів. Статеві залози, вплив їх гормонів на ріст і розвиток дитини.	Практичне заняття	[2,3,7,17,20]	2 год	1-5	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.</p> <p><i>Модульний контроль</i> (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.</p>
-----------------------------------	---

	<p><i>Семестровий (підсумковий) контроль</i> проводиться у формі заліку.</p> <p>Оцінка знань студентів здійснюється за 100 бальною шкалою:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 - 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="4">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 - 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 - 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 - 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 - 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 - 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	90 - 100	A	відмінно	зараховано	80 - 89	B	добре	70 - 79	C	60 - 69	D	задовільно	50 - 59	E	26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку																										
90 - 100	A	відмінно	зараховано																										
80 - 89	B	добре																											
70 - 79	C																												
60 - 69	D	задовільно																											
50 - 59	E																												
26 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота виконується у формі контрольної роботи.																												
Семінарські заняття	-																												
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до заліку, якщо впродовж семестру він активно працював на практичних заняттях та здав модуль.																												

7. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу із застосуванням модульно-рейтингової системи оцінювання успішності студентів. Зараховуються бали, набрані при поточному опитуванні, самостійній роботі та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Недопустимо: пропуски та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше зданого теоретичного і практичного матеріалу.

8. Рекомендована література

Базова

1. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин. - К.: Вища школа, 2003. – 463 с.
2. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни //Курс лекцій. Видавн дім «Професіонал», Київ, 2006. – 480с.
3. Михалевич Р.Ф. Анатомія та фізіологія з основами патології в запитаннях і відповідях //Київ, «Здоров'я», 2001, 175 с.
4. Цимбал Н. М., О.Д. Берегова. Практикум з валеології. Основи долікарської допомоги.//Тернопіль, 2004, 210 с.

5. Цимбал Н. М., О.Д. Берегова, Грибан В.Г. Валеологія //Київ, 2005, 256 с.
6. Практикум з валеології. Основи долікарської допомоги.//Тернопіль, 2004, 210с.
7. Грушко В.С. Основи здорового способу життя. Посібник з валеології.//Тернопіль, СМП «Атлас», 1999, 368 с.
8. Чуприка О.В., Гищак Т.В., Долинна О.В. Основи медичних знань //Київ, 2006, 216 с.
9. Агаджанян Н.А., Тель Л.З., Циркин В.И., Чеснокова С.А. Физиология человека. – С-Пб: Сотис, 1998. – 526 с.
- 10.Обреимова Н.И., Петрухин А.С. Основы анатомии, физиологии и гигиены детей и подростков. – М.: Изд. Центр «Академия», 2000. – 376 с.
- 11.Сапин М.Р., Сивоглазов В.И. Анатомия и физиология человека (с возрастными особенностями детского организма). – М.: Изд. Центр «Академия», 1999. – 448 с.
- 12.Физиология человека: в 2 т. / Под ред. В.М. Покровского, Г.Ф. Коротько. – М.:Медицина, 1997. – Т.1 - 480 с., Т.2 - 368 с.

Допоміжна

- 13.Методичні рекомендації до лабораторних занять з анатомії та фізіології дитини та основ шкільної гігієни.//Грицуляк Б.В., Адаменко Р.С., Шутка Б.В. 1998. – С.1-61.
- 14.Болдырева Г. Н., Шарова Е. В., Добронравова И. С. Роль регуляторних структур мозга в формуванні ЕЕГ человека // Физиология человека. — 2000. — Т. 26. — № 6. — С. 19–34.
- 15.Плахтій П. Д. Фізіологія людини. — Кам'янець-Подільський:Освіта, 2000. — 200 с.
- 16.Практикум з фізіології людини і тварин: Навч. посіб. для лаб. занять. — Луцьк: Вежа, 2003. — 176 с.
- 17.Старушенко Л. І. Анатомія та фізіологія людини. — К.: Здоров'я, 2003. — 319 с.
- 18.6. Завацький В.І. Фізіологічна характеристика розвитку організму школяра. – Луцьк, 1994.
- 19.Молодий школяр: проблеми розвитку/За ред. проф. Хруща В.Д. – Івано-Франківськ, «Плай». – 2006.
- 20.Сакевич В.І., Мастеров Ю.І., Сакевич Р.П. Посібник для практичних занять з анатомії людини та фізіології з основами патології. – К: Здоров'я, 2003. – 532 с.

Викладач _____ проф. Б.В. Грицуляк